

Текши малга—
арбынду азырал!

Агитатордын БЛОКНОДЫ

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН' БЛОКНОДЫ

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомнын пропаганда ла
агитация бөлүгү

1985 j.
сентябрь
9 №

АЛТАЙДЫН БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫН
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БӨЛҮГИ

ПАРТИЯНЫН СЪЕЗДИНЕ УТКЫЙ МӨРӨЙДИ ЭЛБЕДЕЛИ

Совет коммунисттердин съезди ачыларына жетире жарым жылдан ас ой артты. КПСС-тин XXVII съезди орооннын ичкери өзүминде, партиянын ла совет улустын ижинде ле жүрүминде жаан учурлу болор. Съезд СССР он экинчи бешжылдыкта ла бу өдүп жаткан жүсжылдыктын учына жетире ойдө экономический ле социальный өзөтөн төс ууламжыларды шүүжер, партиянын Программанын жаңы редакциязын жөптөөр, КПСС-тин Уставына кубулталар эдер.

Бүгүн Туулу Алтайдын предприяттиелеринин цехтеринде, строительдерде, колхозтордын ла совхозтордын бригадаларында ла фермаларында, совет улус иштенип турган ончо жерлерде өдүп жаткан жылдын ла он биринчи бешжылдыктын пландарын ла молжуларын жөнүлү бүдүрери учун, Лениннин партиязынын XXVII съездин иште жаңы жаан једимдерле уткыры учун бастыра албатынын социалистический мөрөйи элбеди.

Бистин областьта съезд алдындагы социалистический мөрөйди Горно-Алтайск городто бөс согор фабриканын, Ондой райондо XXIV партсъездтин адыла адалган колхозтын, СССР-дин наукалар Академиязынын Сибирьдеги бөлүгинин Алтайда ченелте өткүрер хозяйствозынын, Кош-Агаш райондо СССР-дин 50 жылдыгынын адыла адалган колхозтын кой өскүрер баштапкы номерлү фермазынын, Шебалин райондо «Каракольский» совхозтын Чопоштогы фермазынын уй саачыларынын ла өскө дө предприяттиелердин, хозяйстволордын озочыл коллективтери баштаган.

Мөрөй баштаачылар быжылгы жылдын ла он биринчи бешжылдыктын пландарын ойненин озо бүдүрер, съезд ачылатан күнге он экинчи бешжылдыктын баштапкы жылынын эки-үч айынын пландарын бүдүрер болуп молжоноло, областьтын ишкүчиле жаткандарынын бастыра коллективтерин съезд алдындагы социалистический мөрөйди элбедерине кычырдылар.

Озочыл коллективтердин кычырузын областьтын бастыра ишкүчиле жаткандары жарадып жөмөйлө, мөрөйлөжөрин тыгыдып, эрчимдү иштене бердилер. Промышленный пред-

приятнелердин ортодо мөрөй баштаган бөс согор фабрика-нын ишчилери жакшы једимдерлү иштеп туру. Товарный продукцияны эдип чыгарар сегисайлык планы предприятие 102 процентке бүдүреле, планга үзеери 180 мун салковойдын продукциязын эдип табыштырды. Иштин арбыны, былтыргы жылдын бу ойине көрө 9 процентке өсти. Фабрикада 50-нен ажыра кижии акту бойлорынын бешжылдык пландарын бүдүрген, 40-нөн ажыра кижии келер жылдын чодына иштегилейт, сегис ишмекчи јети жылдын, эки кижии тогус жылдын программасын бүдүрген. Мөрөйлөжип тургандардын бажында ишмекчилер Т. И. Зырянова, А. М. Крутикова. Г. Г. Кузнецова ла өскөлөри де барып јадылар.

«Электробытприбор» заводто крандар эдер участоктын ишчилери айлык пландарды 140 проценттен бүдүрип турулар. Мында мергендү ижиле Ю. Н. Нечипоренко, В. В. Прохин, В. Н. Ушаков макталат.

Турачак райондо ченемел өткүрер агрокомбинаттын коллективи КПСС-тин XXVII съездине уткый мергендү иштин вахтазына турала, агаш кезип тартары јанынан он биринчи бешжылдыктын јакылталарын ойинен озо бүдүрди. Иогачтын агаш белетеечилери бүгүн 1986 жылдын май айынын чодына иштеп турулар.

Быжылгы јылда планга үзеери 110 мун салковойдын товарный продукция эдилди. Предприятиде профкомнын председатели Галина Васильевна Колотисова куучындайт:

— Агашкомбинаттын партийный ла профсоюзный организациялары, администрациязы јангы техника тузаланганы ажыра иштин арбынын бийиктедери учун социалистический мөрөйдии элбедип турулар. Ишке коммунистический күүнтапту болоры учун тартыжуда 254 ишчи туружат. Комбинатта социалистический мөрөйдии башкаратан, онын итогын көрөтөн штаб бар.

Мөрөйдин озочылдарынын тоозында агаш тартаачы шоферлор Валентин Максимович Арбатский ле Виктор Михайлович Лунев, олар экүлезии он экинчи бешжылдыктын төртинчи јылынын — 1989 жылдын чодына иштеп турулар.

Съезд алдындагы мөрөйдө арбынду ла чынгдыйлу иштин јозогын коммунисттер ле депутаттар көргүзип турулар. Ишке коммунистический күүнтапту болорынын јозогын коммунист, райсоветтин депутады Василий Александрович Тудашев көргүзет. В. А. Тудашев башкарып турган бригада быжыл беш мун кубометр агаш тартала, эмди 1986 жылдын планын бүдүрип туру.

Коллективте элбеген социалистический мөрөйдө јакшы једимдерге ағаш тартаачылар — В. В. Гордиец, В. П. Добрецов, токарьлар — В. Ивнеyder ле Н. Комолова једип алдылар.

Ченемел өткүрер ағашпромхозтын коллективи съезд алдындагы мөрөйдө планга үзеери 50 мун салковойдын продукциязын эдип чыгарар, алты мун кубометр ағаш тартар, сегис мун салковойдын материалдарын кымакайлап чеберлеер болуп молјоноло, бу күндерде эрчимдү иштенип туру.

Предприятиеде элбеген мөрөй коммунистический иштин школы боло берди. Мөрөйдин итогторы стенгазеттер ажыра көргүзилет, радиогазет ажыра јарлалат.

Областын мал өскүреечилери съезд алдындагы мөрөйдө государственного этти ле сүтти, малдан алган өскө дө продукцияны табыштырар пландарды бүдүрери, малга ток азыралды артыкташтыра белетеп алала, мал кыштадарына ончо јанынан быжулап белетенери учун тартыжып турулар.

Јыл башталганынан ала баштапкы августка јетире колхозтор ло совхозтор государственного бежен мун центнерге шыдар эт табыштырала, тогус айдын јакылтазынын одус процентин бүдүрдилер. Этти Шебалин район өскө райондордон көп — 11 мун центнер табыштырган. Јанварь — сентябрь айлардын пландарын «Қайтанактагы», «Улагандагы» ла «Саратандагы» совхозтордын коллективтери јенүлү бүдүрген. «Эликманардагы» ла «Қаракольский» совхозтор быјыл эткомбинатка малды былтыргызынан көп табыштырдылар.

Эмди јайгы одорлордо семирген мал тайгадан түжүп баштады. Малчылардын, зооветспециалисттердин алдында турган задача — этке баратан малды талдап, тирүге бескезин јабызатпай, эткомбинатка аткарып табыштырары.

Областыта эн ле көп сүт берип турган Көксуу-Оозы райондо саап турган уйлардын сүттегири былтыргызынан јабыс эмес. ССР Союзтын 60-чы јылдыгынын адыла адалган совхоз (директоры нөк. Золотарев Ю.) јайдын јарамыкту ойин сүтти көптөдөрине билгир тузаланды. Хозяйство государственного сүт табыштырар јылдык планы ойинен озо бүдүрер аргалу. Көксуудагы ла Алтыгы-Оймондогы совхозтордын уй саачыларына јылдын учына јетире сүтти көптөдөри јанынан тын кичеенерге келижер. Эмди тургуза озор сондоп турулар. Кышту башталган баштапкы ла күндерден ала уйларды кичееп азырап, пландарын ажыра бүдүргедий аргалар озордо јеткил.

Қан-Оозы райондо Аш-курсактын программанын бүдүре-

рине XXII партсъездтин адыла адалган колхозтын ишчилери тын жөмөлтө эдип турулар. Олор жылдык планды өйинен озо бүдүрери учун мөрөйлөжип, уйларды кичееп саарын зоотехнический науканын некелтелери аайынча тзөдилер. Туулу Алтайдын бийик те жерлеринде кичеенип иштензе, кажыла уйдан орто тооло жылына үч мун литрден сүт саап алар аргалузын Экинурдын озочыл уй саачылары бойынын ижиле көргүзип турулар. Партиянын XXVII съездине учурлалган социалистический мөрөйдө уй саачылар хозяйствонун озочыл уй саачыларынын эн бийик көргүзүлерине једип алар болуп молјондылар. Андый једимдер колхозтын ады јарлу уй саачызы К. Кармановада болгон. Эмди ол молјулар бүдүп туру. Ферма сүтти төртинчи квартал учун табыштырат. Уйларды јангы одордо кабырып, үзеери азырап турулар. Уй саачыларга бийик арбынду иштеерине јарамыкту ајалга тзөлгөн.

Јабагандагы совхозто баштанкај јашөскүримнин колында. Олор мөрөйлөжип, јангы технология, эп-сүме тузаланып, эрчимдү иштенгилейт. Хозяйство быјыл сүтти, былтыргызына көрө, 12 процентке көп табыштырган.

Сүтти ол ок кире көптөдөр аргалар «Путь Ленина» ла «Путь Ильича» колхозтордо бар болгон. Је хозяйстволордын зооветеринарный ишчилери, малчылар ол аргаларын тузаланып болбодылар. Јайдын јарамыкту ајалгазында сүтти тын көптөтпөдилер, уйлардын сүттегири учун тартыжу јок болды. Баштапкы августка олор государственного сүт табыштырар тогусайлык јакылтаны јүк ле 70 процентке бүдүрдилер. План бүдүрери чочыдулу боло берди. Сүт саап аларын былтыргы јылга көрө алты процентке Талицадагы совхоз астаткан.

Майма райондо өткөн јылдарда малдын азыралы јеткил ле ток болуп турганы, уйлардын угын јарандырып, сүттегир эдерге кичеенгени, улуска јакшы иштегедий ајалга тзөгөни сүтти көптөдөр јакылтаны өйинен озо бүдүрер арга берип туратан. Быјылгы јылда дезе бу ченелген аргаларды ончо хозяйстволордо тузаланып болбогоны көрүнөт. Сүттегир уйларлу Карымдагы совхоз быјыл государственного сүт табыштырарын астатты. Бүлүлүдеги совхоз сондооры јанжыга берди.

Государственного сүт табыштырар планды бүдүреринде азыйгы ла аайынча Турачак ла Чой райондор сондоп турулар. Кажы ла уйдан конок туркунына сүт саап турганы 6—7 килограммга јетире астай берди.

Август — сентябрь айларда Туулу Алтайдын колхозторы ла совхозторы государственного јүс мун центнерден ажыра сүт

табыштырар учурлу. Ол тушта жылдык планы ажыра бүдүрер аргалар болор. Бу жаан задача. Оны бүдүрерге сүт саап турган фермаларда ишти чике төзөөр, зоотехнический ишти бийик кеминде өткүрери керектү болор. Көп сүт саап аларга уйларды жалаңдарда одорлодор, үзеери азыраар керек.

Малды кышкы турлуларга тургузатан ой жууктап келди. Бүгүн кыйалта жоктон эдетен иштерди, ол тоодо малга азырал белетеерин, аш жуунадарын ла солок сүрерин тыгытканыла коштой колхозтордын, совхозтордын, бастыра агропромышленный биригүнинг ишчилери фермаларды кышка белетеерин кичеер учурлу.

Малды жакшы кыштадып чыгарарга элден озо бийик чындылду ток азырал артыкташтыра белетеери керектү. Бистинг областыта малга азырал белетеер иш кидим өткөнчө. Тоозыла былтыргызынан көп тө белетелген болзо, фермалар керексигенин жеткилдебей туру. Азырал анчада ла Кан-Оозы, Ондой, Чой ло Турачак райондордо ас белетелди.

РАПО-лордын, хозяйстволордын башкараачы ишчилери жаңы тудуп турган кажаандардын строителствозын түргендер, эскилерин ремонттоп чыныктаар, азырал белетеер цехтерди ле кухняларды жазаар, малчылар журтайтан тураларды белетеер иштерге жаан ажару эдер учурлу.

Майма районнын ишчилери мал өскүрип турган фермаларды, азырал белетеер цехтерди 1985—86 жылдын кыжына белетеери жаанынан бойлорына бийик молжулар алала, фермаларды кышка быжулап белетеп алалы деп, областытын мал өскүреечилерине кычыру эткен.

КПСС-тинг обкомынын секретариады Майма районнын ишчилеринин баштанкайын жарадала, ого жаан политический ле хозяйственный учур берип, КПСС-тинг горкомын ла райкомдорын, облсовпрофты, ВЛКСМ-нин обкомын мал өскүрген фермаларды келер кышка эн артык белетеери учун социалистический мөрөйди элбедери жаанынан төзөмөл лө жартамал-политический ишти тыгытсын, кажы ла коллектив бойына чокым молжу алзын, мөрөйдинг өдүп турганын элбеде жарлазын деп молжоды.

КПСС-тинг XXVII съездине уткый областытын партийный организациязынын идеологический активинин алдына каруулу задачалар тура берди. Агитаторлордын, политинформаторлордын бастыра ижи — быжылгы жылдын ла бешжылдыктын албатыхозяйственный пландарын бүдүретен практический задачаларды партийно-политический ле идеологический жеткилдеери.

СОВЕТ БЕШЖЫЛДЫКТАРДЫҢ ОЗОЧЫЛДАРЫ (Стахановчылардың тартыжузы башталганынын 50-чи жылдыгына)

Был август айда бистин ороон стахановчылардың тартыжузы башталганынын беженинчи жылдыгын темдектеген. Бу тартыжу социализмди тӱзӱп бӱдӱргенинин историзына албаты-калыктын иште сӱреен тын эрчимин кӱргӱскен страница болуп бичилген.

Партия ороонды жангырта ӱскӱретен иштерди бӱдӱрип баштаарда, социализмди бӱдӱрип турган кажы ла ӱйгӱ жангы, алдындагызынан жан задачалар тургускан. Баштапкы беш-жылдык совет индустриянын тӱзӱгӱзин бӱдӱрди. Экинчи беш-жылдык хозайствоны жангы техника аайынча жангырта тӱзӱӱр учурлу болгон. Партия «Техниканы ӱренип, билип алган улус — ончозын эди бӱдӱрер» лозунг жарлаган. Бу кычыруны орооннын бастыра ишкӱчиле жаткандары жарадып жӱмӱгӱн. Албаты-хозайствонын башка-башка бӱлӱктеринде миллиондор тоолу ишмекчилер технический билгирлерин бийиктеткен, жангы техникала иштеерине ӱренип баштаган.

Донбасста «Тӱс Ирмино» шахта база жангы техникала жепселип баштаган. Шахтерлор озодон бери таш кӱмӱрди оодып алып турган кол маскарлардың ордына ӱрӱмдеп казар маскарлар келди. Таш кӱмӱр коштогон кичӱ вагондор тартып турган аттарды электровозтор солыган. Баштап тарый жангы техника шахтерлордың ижин жегилтпеген, олардың ижинин арбынын бийиктетпеген. Ненин учун дезе, шахтер бир-эки час кӱмӱр казала, онон ӱрӱм-масказын туура таштайла, казып ӱткӱн жерин жемирилбезин деп, ага ш столмолорло бойы бектештирер учурлу болгон. Ого кӱп ӱй керек.

Шахтага келген жангы техника иштеп турган улустын, элден озо шахтерлордың алдына жангы некелтелер эткен. Шахтерлор технический билгир, эпчил бололо, жангы технологияла иштеери керектӱ боло берген. Бу задачаларды ол ло тарый бӱдӱрерге кӱч болгон. Мында ВКП(б)-нин Тӱс Комитединин парторгы К. Г. Петров башкарган партком жан иш ӱткӱрген.

Партийный комитет коммунисттерден жангы техниканы, механизмдерди, жазалдарды билгир тузаланарын, ишчилердин технический билгирин тыгыдарын некеген. Кӱп таш кӱмӱр

казып аларга ийде-чыдал тын болоры керектү эмес, шахтерлордын эпчили, таскадузы бийик, техникала иштеп билери керектү деп, Горловко городто 1-кы номерлү шахтанын озочыл шахтеры Никита Изотов онон озо, 1932 жылда айтканын парторг «Төс Ирмино» шахтанын ишчилерине жартап айдып турды.

Партком бастыра бу керектерди ајаруга алала, јангы иштеп баштаган шахтерлерды техникага үредерин төзөйлө, олорды экзамендер табыштыртып турган. Коммунисттер технический билгирлер јанынан экзамендерди «јакшы» ла «сүреен јакшы» темдектерге табыштырар учурлу болды. Ого үзеери кажы ла коммунисттин алдына јангы техникала иштерине партийный эмес эки шахтерды үредип темиктирер задача тургузылды. Анайда кыска өйдин туркунына бастыра шахтерлер үрене берген.

Техниканы үренип, билип аларын төзөгөниле коштой партком предприятиде коммунисттерди эн каруулу иштерге тургусты. Онын алдында учетто турган 210 коммунисттен јүк ле 20 кижии план бүдери камаанду иштерде — јер алдындагы шахтада иштеген. 1935 жылдын күске јетире таш көмүр казып алар иштерде коммунисттердин тоозы 150-ге јеткен. Парторгторго ло профоргторго озочылдар, мергендүчилер көстөлдү. Анайда, план бюджетени камаанду иштерде коммунисттердин баштаачы учуры тындыды.

Бу иштердин кийнинде таш көмүрди казып аларын кезем көптөдөтөн јангы технология табып тузаланары керектү боло берди. Производствоны чике төзөгөниле коштой иштейтен јангы эп-сүме табары — јаан учурлу задача болды. Мында парткомнын эрчимдү ижи, инженерлердин ле техниктердин билгири бу задачаны бүдүрерге јеткил эмес болгон. Бу јаан учурлу задачаны бүдүрерге канча ла кире көп шахтерлор туружатаны керектү болгоны јарталган. Онын учун партком горняктардын ортодо јартамал-политический ишти элбеткен. Партийный комитеттин члендери ишмекчилердин јаткан јерлерине барып, предприятиенин ижин јарандыраары, канча ла кире көп таш көмүр казып алар аргалар керегинде куучындашкан. Ол керегинде жүзүн-башка јуундарда куучын болгон. Ол күндерде партком шахтерлордын ортодо 600 анкета таркадала, анда шахтанын технико-экономический көргүзүлерин бийиктедери, ишмекчилердин иштенер айалгазын, јадын-јүрүмин јарандыраары јанынан шүүлтезин айтсын деп сураган.

Шахтерлордын айтканын теренжиде шүүп көрөлө, таш

көмүр казаачынын ижинин арбынын бийиктедер чокум түп шүүлтелер эдилди. Элден озо шахтер жагыс ла таш көмүр казарында иштеерин жеткилдеерге, казылган жер жемирилбезин деп бектештирер ишти өскө ишмекчилер бүдүрер эдип жөптөшкөн. Партком жагы эп-сүмеле иштеерине көчөр жөптө көп таш көмүр казып алган озочыл шахтердын адын аданары учун конкурс жарлайла, участоктордын ортодо мөрөй тзөди.

«Анайып турганча жашөскүримнин телекейлик күни жууктап келген. Ол күнди бис жылдын ла баштапкы сентябрьда темдектеп туратаныс. Мен, бирме жылдардагы комсомол кижиге, ол күнди шахтанын ишмекчилеринин бирүзинин эн бийик једимиле темдектеер шүүлте эттим. Андый жакылтаны Алексей Стахановко берер деп жөптөштис. Алексей жагыскандыра таш көмүр казып барар, онын кийнинен эки ишмекчи бектештирер...» — деп, парткомнын качызы болгон Константин Григорьевич Петров согында эске алынып куучындаган.

Алексей Григорьевич Стаханов бу шахтада баштап тор-мозтоочы, онон ат айдаачы болуп иштеген. Орүмдеп оодып казар масканы тузаланып баштаарда, забойщик болуп үренип алган. Нормаларын жаантайын ажыра бүдүрип, озочылдардын тоозында жүретен. 30 августтан 31 августка барган түнде Алексей Стаханов, бектештиреечилерле кожо, жагы эп-сүмеле иштеп, сменанын туркунына 102 тонна таш көмүр казала, ол өйдөги норманы 14 катап ажыра бүдүргөн.

А. Стахановтын једимин партком иштин арбынын тын бийиктеткени эдип темдектейле, ого жаан политический учур берген. Таш көмүр казаачы А. Стахановтын жаан једимин партком шүүп көрөлө, бойынын јөбинде бичиген: «Озочылдын ченемели жагы техниканы үренип билип алган ишмекчилердин жаан учурлузы керегинде партиянын жакарузына быжу јол. Бу јол госуударствонын планын өйинен озо бүдүрер арга берер».

Партком А. Стахановтын ченемелин бастыра участокторго таркадала, онын эп-сүмезиле иштеери учун социалистический мөрөйдиге элбедер деп жөптөди. Партком анайда ок А. Стахановтын адын шахтанын Күндүлү Доскозына бичи-ир, ого жагы квартира чыгарып берер, озочылды бир айдын акча-жалыла сыйлаар, клубта өдөтөн культурный иштерге жүретен пропуск берер эдип жөптөгөн.

А. Стаханов рекорд тургускан согында иште бийик једим учун жагыс ла таш көмүр казаачылар эмес, шахтада өскө дө иштерде улус тартыжып баштаган. 1-кы сентябрьга шахтада

«эн артык бектештиреечи», «электровозтын эн артык машинизи», «эн артык ат айдаачы» болоры учун мөрөй элбеди.

Једип алган једимди ычкынбас керек болды. Анайда эдерге А. Стахановтын эн бийик једими тегин учурал эмес болгонын јартаары керектү. Озочылдын эп-сүмезиле иштеген өскө шахтерлор база бийик једимдерге једип алдылар. Бийик арбынду иштенери учун тартыжуны партгруппоргтор баштаган. Мөрөйдө эн бийик једимдерге участоктордын партгруппоргторы М. Дюканов ло Ш. Ярулин, комсомолец Д. Концедалов једип алгандар.

А. Стаханов ло өскө дө озочылдар эткен баштанкай шахтанын бастыра коллективин мергендү ишке оморкодып көдүрген. Иште эн бийик једимдерге једип алары учун тартыжуга кажы ла күн жагы ишмекчилер, бүткүл участоктор кожулып турды.

Шахтерлордын мөрөйи өдүп турганы, олордын ижинин једимдери элбеде јарлалган. Мөрөйдин итогторын профсоюзтын комитеди күнүн ле јарлаган. Көргүзүлү доскодо кажы шахтер норманы канча процентке бүдүргениле коштой канча салковойды иштеп алганын бичиген. Анайда жагы эп-сүмеле иштегени канча кире артыктузын бастыра горняктар көрүп турган. Анайда жагы эп-сүмеле үч ай иштеерде «Төс Ирмино» шахтада казып алган таш көмүр эки катап көптөгөн.

Стахановчылардын ижи ле једимдери жагыс ла производствоны жагырткан эмес, је анайда ок горняктардын жадын-јүрүмин, культуразын јарандырган. Предприятиенин ижи тынгыганыла кожо Ирмино поселок жагырып өскөлөнгөн, шахтерлордын иштег чөлөө өйдө амыражы јаранды, јилбилү боло берди.

Стахановчылардын тартыжузыла кожо таш көмүр казып алып турган Донбасста социалистический мөрөй элбейле, оног бастыра ороонго таркады.

А. Стахановтын рекорды ла өскө дө озочылдардын ижинде бийик једимдер Донецкий областьтын партийный организацияларынын јаан ижинин шылтуунда болгон. Стахановчылардын озочыл ченемелин ороонго таркадары јанынан Донбасстын, Москванын, Ленинградтын, Горькийдин, Уралдын промышленный райондорынын партийный организациялары сүреен тын иш өткүргендер. 1935 јылда октябрь — ноябрь айларда орооннын јаан промышленностьту јерлеринде А. Стахановтын эп-сүмезиле иштеп тургандардын јуундары ла туштажулары өтти.

Ишти жагыртаачылардын ченемелин јууп алала, шүүжер-

ге ВКП(б)-нин Төс Комитеди 1935 жылда ноябрь айда стахановчылардын баштапкы бастырасоюзный жуунын жууган. Анда Коммунист партиянын ла Совет башкарунын башкараачылары, албаты-хозяйствонун башка-башка бөлүктөринин ишчилери турушкан.

ВКП(б)-нин Төс Комитединин декабрь айдагы (1935 ж.) Пленумы стахановчылардын ижине сүреен жаан политический ле практический учур береле, олардын эп-сүмезин албаты-хозяйствонун ончо бөлүктөрине таркадар деп жөптөгөн. Пленумнын жөптөри стахановчылардын тартыжузын элбедерине ороондо элбеген социалистический мөрөйди партийный организациялар башкарып турганын жарандыраарына жөмөлтө эткен.

1935 жылда декабрь айдагы Пленумнын исторический жөптөриле башкарынып, Туулу Алтайдын партийный, профсоюзный ла комсомольский организациялары областьтын ишмекчилерине ле колхозчыларына стахановчылардын эп-сүмезин таркадар иш өткүрип баштадылар.

Көксуу-Оозы райондо Советтердин VII съездинин адыла адалган колхозтын уй саачызы У. Олькова ишти чике төзөп, колындагы уйларды кичеерин тыгыдып, кажы ла уйдан эки мунг литрден сүт сааган. Көксуу-Оозындагы этсүтсовхозто уй саачы А. Кудрявцев кажы ла уйдан үч мунг литрден сүт сааган.

Областьта стахановчылардын эп-сүмезиле иштеерин таркадарына бешкүндүктөр, онкүндүктөр өткүрип турганы жаан жөмөлтөлү болгон.

1936 жылда март айда крайда стахановчылардын эп-сүмезиле иштейтен онкүндүк жарлалган. Оныла колбой партиянын крайкомы бастыра ишмекчилерге ле колхозчыларга эткен кычыруда айдылды: «Стахановчы болуп иштеерге кажы ла гектар кырадан 196 пуд аш өскүрип жуунаткан бригадир Егор Васильевич Родькин, кажы ла гектардан 183 пуд аш жуунаткан механизатор Павел Яковлевич Саламатов, колындагы кажы ла уйдан 4600 литрден сүт сааган уй саачы Анна Карповна Чернышева чылап иштенер керек».

Стахановчылар Туулу Алтайда база көп болгон. Майма райондо «Красные Орлы» колхозтын уй саачылары А. Козлова ла К. Лукьянова, Чой райондо «Культура» колхозтын уй саачызы Лучкина, ченемел өткүрер зональный станцияда М. Трушкокова өскө дө озочыл уй саачылар жылдын ла көп сүт саап алып тургандар.

Койчылардын ортодо Кан-Оозы районног Николай Бы-

тысов ло Санаш Бархатов, Кош-Агашта — Черубай Кошкобаев ле Шинди Матаков макталып турган. Олорго 100 эне койдог 180—190 курааннан алып чыдадары рекорд эмес, жылдын сайын жанжыккан једим боло берген.

Сарју ла сыр эдеечилердин ортодо Ингуректеги заводто — В. Зырянов, Туйактуда — А. Шнитов, Абайда — М. Кокорин, Куладыда — П. Табакаев, Кырлыкта — В. Чичинов јакшы једимдерлү болгон.

Строительдер бойынын ижинде озочылдарга — М. Роговко, С. Костылевке, А. Свиридовко тендежип иштегендер.

Стахановчылардын тартыжузында Туулу Алтайдын озочыл горняктары база эрчимдү турушкан. Олордын тоозында Турачактын алтын казаачылары В. Ровнев јакшы једимдерлү болды. Забойщик М. Кандараков стахановчылардын эпсүмезиле иштенип, күндүк норманы 224 процентке бүдүрип турган. Забойщиктер: И. Шестаков, П. Храпов, Н. Черников, Ф. Назаров ло өскө дө озочылдар андый ок бийик көргүзүлөрлү иштендилер. 1938 жылда Турачак районнын приисктеринде бастыразы үч јүске шыдар стахановчы иштеген.

1938 жылда декабрь айда Ойрот-Тура (эмди Горно-Алтайск) городто мал өскүреринде мергендүчилердин ле стахановчылардын областной јууны өткөн. Јуун областьтын бастыра колхозчыларын, совхозтын ишмекчилерин стахановчылардын эпсүмезиле иштеерине кычырды. Ол јуунда мал өскүреринде көп јангы озочылдар адалган, једимдери айдылган. Олордын тоозында чочко өскүреечилер: Чамалдагы совхозто — А. Шарапова, Майма райондо «Трудовик» колхозто — В. Замятина, Кош-Агаш райондо Төбөлөрдө төө азыраачы Ачубаев Кадыр, Улаган районнын жылкычызы Михаил Согоноков, Ондой районнын жылкычызы Яков Маркитанов, Эликманар районнын бозу азыраачылары — Анна Кумандина ла Ефросинья Гуляева, Чой райондо «Большевик колхозтын бозу азыраачызы Евдокия Чебекина, «Кызыл транспортник» промартельдин анчылары — Александр Киюцин, Касьян Сорокин, Семен Дадочкин, Майма райондо «Экинчи бешјылдык» колхозтын ан өскүреечизи Иван Табакаев ле өскөлөри де.

Бистин областьта стахановчылардын ижи тынгырына Москвада Бастырасоюзный јуртхозяйственный выставкада туружар право учун элбеген мөрөй јөмөлтө эткен. Јылдын ла Туулу Алтайдан эки јүстен ажыра стахановчылар бу выставкага барып турган.

Ол јылдарда стахановчылардын тартыжузында јангыс ла

башка-башка ишчилер эмес, је анайда ол бүткүл билелер турушкан. Темдектезе, андый биле Эликманар (эмди Шеба-лин) райондо Кировтын адыла адалган колхозто Манеевтердин билези болды. Ада-энези колхозто мергендү иштенген. Кызы Клавдия норма аайынча күнине 500 снап буулаар ордына 1300 снаптап буулаган. Уулы Иван иште бийик көргүзүлери учун көп катап мергендүчилердин жуундарында турушкан. Манеевтердин билези 1938 жылда 1000 трудкүн иштейле, 800 пуд аш алган.

Ондой райондо Марчиндердин билези — Тана (эмди Социалистический Иштин Геройы) ла онын аказы Бабай мергендү иштенгилеген. Олор Кенгиде укту койлор өскүрген совхозтын койчылары болуп иштеп, көп кураандар алып чыдадып турдылар. Бойынын мергендү ижи учун олордын кажызы ла сыйлар алган. Жаңыс ла 1938 жылда совхоз 39 озочыл койчыны сыйлаарына беш мунг акча, төртөн кой чыгарган.

Стахановчылар Ада-Төрөл учун Улу жуунын жылдарында ла жуунын кийниндеги бешжылдыктарда алдындагызынан тын мөрөйлөжип иштендилер. Эмди баштапкы бешжылдыктагы мергендүчи-стахановчылардын маргааны коммунистический иш учун тартыжу болуп улала берди.

Бүгүн областта ишке коммунистический күүн-тапту болоры учун тартыжуда 30 мунга шыдар кижиле, ол тоодо бир мунган ажыра бригадалар туружат. 11 мунган ажыра кижиле коммунистический иштин мергендүчилеринин адын аданар право алды.

Бистин орооннын бүгүнгиле аргалары стахановчылардын тартыжузы башталган өйгө көрө, чик-жок көп: орооннын экономиказы тыгып жаранган, совет улустын жадын-жүрүминин материальный ла культурный кеми бийиктеген. Совет улустын жадын-жүрүми мынан ары там жаранары албаты-хозяйствоны там тыгыда өскүрерин, науканын ла техниканын өзүмин тыгыдарын, экономиканы жаан астамду өзөр жолго тургузарын, бар арга-жөөжөни кымакайлап чебер тузаланарын, иштин чындыйын жарандыраын некейт.

Он биринчи бешжылдыкта эрчимдү, астамду ла чындыйлу иштеер кычырула бастыра албатынын социалистический мөрөйлө башталган. Бу мөрөйдө бүгүн 108 миллионнон ажыра, ол тоодо Туулу Алтайда 50 мунган ажыра кижиле туружат.

Бүгүн мөрөйлө «Партиянын XXVII съездин иште жаңы жаан једимдерле јозокту уткыыр» кычырула өдөт. Бу мөрөйлө об-

ластьта бөс согор фабриканын, СССР-дин Наукалар Академиязынын Сибирьдеги бөлүгинин ченелте өткүретен Алтайдагы хозяйствозынын, Көксуу-Оозы райондо П. Суховтын адыла адалган, Улаган райондо «Улагандагы» совхозтордын, Кан-Оозы райондо XXII партсъездтин адыла адалган, Ондой райондо XXIV партсъездтин адыла адалган колхозтордын, Чамалдагы мехагашхозтын, Караколдогы сырзаводтын, «Горно-Алтайсксуустрой» тресттин Кош-Агаштагы ПМК-зынын коллективтери баштаган.

Бүгүн бригаданын подрядыла иштеер эп-сүмени стахановчылардын сегизенинчи жылдардагы тартыжузы деп жолду айдып турулар. Ишти бу эп-сүмеле төзөгөни ишкүчиле жаткандардын коллективтери иште бойлоры башкарынарын элбедет, ишчилердин эрчимин ле баштанкай болорын тыгыдып, подрядла иштеген бригадаларда иштин арбынын там бийиктедерине жөмөлтө эдет.

Бистин областьтын промышленнозында бастыра бар 306 бригададан 151 бригада жаңы эп-сүмеле иштеп туру. Строительстводо 240 бригададан 80 бригада бирлик нарядла иштейт.

Бригаданын подрядыла иштеери журт хозяйствого база таркады. Шебалин райондо «Каракольский» совхозтын Чо-поштогы фермазында малчылардын бригадазы, Кош-Агаш райондо СССР-дин 50-чи жылдыгынын адыла адалган колхозто 1-кы номерлү ферманын койчылары, Кан-Оозы райондо «Ябагандагы» совхозтын, Чой райондо «Паспаулдагы» совхозтын, Майма райондо «Чуйский» ОПХ-нын уй саачыларынын коллективтери бригаданын подрядына көчөлө, хозрасчетты тузаланып, жакшы једимдерге једип алып турулар.

Јүрүм жаңыс јерде турбас. Кажы ла алтамда јүрүм жаңы айалга аайынча жаңыртулар, кубулталар эдерин, алдындагызынан бийик једимдерлү болорын керексийт. Бежен јыл мынанг кайра башталала, элбеген социалистический мөрөйгө јүрүм бойынын түзедүлерин, кубулталарын ла жаңыртуларын база этти. Андый да болзо, бүгүнгү күндеги мөрөйдин бажында көскө көрүнбестен баштапкы совет бешјылдыктардын озочылдары: шахтер Алексей Стаханов, болот кайылтаачы Макар Мазай, темир узанаачы Александр Бусыгин, машинист Петр Кривонос, бөс согоочылар Евдокия ла Мария Виноградовалар, механизаторлор Константин Борин ле Прасковья Ангелина барып јадылар.

Н. С. МОДОРОВ

КОЛХОЗЧЫЛАРДЫҢ АКТУ БОЙЫНЫҢ ХОЗЯЙСТВОЗЫНЫҢ УЧУРЫ

Партиянын ла башкарунын јаан учурлу документтеринде: КПСС-тин Программасында, СССР-дин Конституциясында, колхозтордын Уставында, партиянын съездтеринин ле КПСС-тин Төс Комитединин Пленумдарынын жөптөринде, КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлер Со-вединин жөптөринде социализмди бүдүрүп барып јаткан эм-диги өйдө колхозчылар акту бойында болушту хозяйство ту-дары керектү деп айдылган. Ненин учун дезе, јурт хозяйст-водо общественный производствонин бүгүнгги кеми, колхоз-тор ло совхозтор бүгүнгги күнде эдип турган продукция оро-оннын улузы аш-курсакты, промышленность јурт хозяйство-нын сырьезын керексип турганын эмди тургуза толо јеткил-деер аргазы јок. Ого үзеери јурт јуртаган улус бойында мал тудары, маала өскүрери озодон бери јанжыккан керек.

Улустын бойындагы хозяйство общественный хозяйстволо колбулу, онон камаанду. Улус бойынын хозяйствозын текши албатынын, колхозтын ла совхозтын јеринде тудат, малын көп нургунында общественный хозяйстводо эткен азыралла азырагылайт; бойында хозяйство тудар правоны элден озо общественный производстводо турушкан эмезе туружып јат-кан улус тузаланар аргалу.

Улустын болушту хозяйствозы общественный производ-ствонин бөлүгги болуп јат. Ол мындый керектерле јарталат. Баштапкысында, социалистический обществодо улустын көп нургуны: 13,2 миллион биле колхозчылар ла 30 миллион биле ишмекчилер ле служащийлер бойында болушту хозяйстволу тудуп јадылар.

Экинчизинде, болушту хозяйство сүреен арбынду: ороон-до јурт хозяйстводо эдилген бастыра продукциянын 26 про-центин, ол тоодо малдан алган продукциянын 32 процентин, јер ижинен алган продукциянын 20 процентин улустын ак-ту бойынын болушту хозяйствозы берип јат.

Учинчизинде, улустын болушту хозяйствозы ороондо аш-курсакты көптөдөр Программаны бүдүреринде туружып јат. Ишмекчилердин ле служащийлердин билелери јип турган картошконин 50 процентин, маала ажынын — 20, эттин —

8, сүттин — 10, фрукталардын ла ягодалардын — 30 процентин базардан садып алгылайт.

Төртинчизинде, улустын болушту хозяйствозы городто ло деремнеде журтаган улустын жүрүминде башкалузын астадат.

Беженчизинде, ол өзүп чыдап јаткан јиит үйени журт хозяйстводо ишке тазыктырат.

Алтынчызында, улустын бойындагы хозяйство пенсияга чыккан улусты элбеде иштедер арга берип јат. Ол дезе пенсионерлердин бойына, анайда ок эл-јонго текши тузалу.

Јетинчизинде, улус бойында хозяйстволу болгоныла колхозтордо ло совхозтордо иштеп артат. Бу керек — журт хозяйстводо производствоны иштеер улусла јеткилдеерине анчада ла јаан учурлу.

Сегизинчизинде, улус акту бойынын болушту хозяйствозын тударына техника иштеп болбос јерлерди тузаланып јадылар.

Анайдарда, улустын акту бойындагы болушту хозяйствозы общественный хозяйстводон јангыс ла камаанду эмес, је анайда ок ого јөмөлтө эдип јат.

Бүгүңги күнде бистин областьта 43,7 мун өрөкө улуска 4 мун гектардан ажыра јер акту бойынын хозяйствозын тударына берилген. Олор јылына 12 мун тонн эт, 48 мун тонн сүт, 173 тонн түк, 600 центнер ноокы, 6,7 мун тонн маала ажын, 30 мун тонн картошко эдип алып јадылар. Бу продукциянын көп нургуны государственого, колхозторго ло совхозторго садылат. 1981—1984 јылдарда областьтын улусы миллион салковойдын продукциязын сатты, ол тоодо јангыс ла 1984 јылда 22,5 миллион салковойдын продукциязын саткан.

Акту бойында хозяйстволу өрөкөлөр анчада ла колхозчылардын ортодо көп. Ороондо бастыра колхозчы өрөкөлөрдин 75 процентти бойында хозяйстволу. Совхозтордын ла журт хозяйстводо өскө дө предприятиелердин ишмекчилеринин ле служащийлеринин 50 проценти хозяйстволу. Колхозчылар јип турган курсагынын 25 процентин бойынын хозяйствозында эдип јат.

Колхозчылардын бойында бар хозяйствозы колхозтын ижине тузалу да, каршулу да. Тузалузы неде дезе, колхозчылар хозяйствозында бойына керектү аш-курсакты эдип алат, артыкташканын государственого эмезе колхозко садат.

Каршулузы неде дезе, колхозчылар јайгыда колхозко эн ле тын иштин өйинде бойынын хозяйствозында иштеерге келижет. Јаскыда огород отургызар, онон кичееп өскүрер, јайгыда малына азырал белетеп алар керек. Онын учун кол-

хозтын текши ижинде тыг иштенип болбой јадылар. Колхозтын правлениези общественный малга өлөң эдип аларга предприятиелерден ле учреждениелерден улус сурап аларга келижип турат.

Журт јердеги кижии бойынын ижинин 25—30 процентин акту бойынын хозјайствозында өткүрет, эмезе ишке чыдаар кижии јылына 65 күнди бойынын хозјайствозында өткүрет. Анчада ла үй улус бойынын хозјайствозында тыг иштенги-лейт. Олор бойынын ижинин 70 процентке шыдарын бойы-нын хозјайствозында өткүргилейт, ол тоодо огородто 63 про-цент, мал өскүреринде 71 процент.

Анайда колхозчылар, анчада ла үй улус колхозтын ижин, эткенине үзеери айлында, бойынын хозјайствозында мал, куш азырап, уй саап, огород кичееп, өскө дө иш эдип турганына тыг чылайт, общественный производстводо арбынду иште-нип болбой турганы јарт. Бош өй јок болордо, олор культур-но-технический кемин бийиктедер, духовный јанынан јара-нар аргазы јок боло берет. Онон улам кижии ишке таскабай, профессиязында өспөй, ижинин арбынын бийиктедип болбой барат. Онын учун колхозтордо ло совхозтордо ишти тözöör-дө улус бойынын хозјайствозында иштеерин общественный производствого каршу болбос эдер керек.

Улустын бойындагы болушту хозјайствозында эдилген продукция садыларын чике тözöör керек. Артыкташкан про-дукцияны государство ло потребкооперация садып алып јат. Бүгүңги күнде улустын болушту хозјайствозында артыкташ-кан продукциянын 60 проценти колхозтын рыногы ажыра (базарда) садылат, арткан 40 процентин государство эмезе потребкооперация садып алып јат.

Журттагы улус бойынын хозјайствозында эдип алган про-дукциязынын кезигин городтогы базарга апарып садарга көп өй јылыйтып јадылар. Оны јоголторго калганчы өйдө про-изводственный предприятиелер, заготовка өткүрип турган организациялар бойында болушту хозјайстволу улусла про-дукция садары — садып алары керегинде договор тургузары көптөди. Заготовка өткүрип турган организациялар јуртка барала, улустын айлынан этти, сарјуны, тукти, ноокыны, терени, маала ажын ла болушту хозјайствозынан алган өскө дө продукцияны јууп алала, акчазын төлөп берип јадылар. Анайда јурт хозјайствонын продукциязын јууп белетеери көп-төйт, колхозчылар, ишмекчилер ле служащийлер бойынын болушту хозјайствозында артыкташтыра эдип алган продук-циязын шакпырт јогынан садып ийгилейт.

Улустын акту бойында болушту хозяйствоны тыгыдары
жанынан КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министр-
лер Совединин жөбин жарлаган кийинде, анда айдылганын
жүрүмде бүдүрери жанынан бистин областьта бир канча иш
өткөн. Бойында болушту хозяйстволу өрөкөлөрдүн тоозы эки
мунга көптөди. 1981 жылдан ала 1984 жылга жетире улустын
колында малдын тоозы 34 мунг тынга, ол тоодо саар уйлар
3,5 мунга көптөди. Мал туткан улуска болуш тыгыды. Олор-
го мал кабыратан, өлөң эдетен жерлер, азырал эдер аш бе-
рилет. Государство олорго өдүшке акча берип жат. 1984 жыл-
да 240 мунг салковой кредит берилген.

Андый да болзо, улус бойында хозяйстволу болорында же-
дикпес-тутактар эмди де көп. Бойында куш, мал тутпай тур-
ган өрөкөлөрдүн тоозы тын астабайт. Экинчи жанынан алга-
жын, улус бойынын болушту хозяйстволорында иштеерге
күч, инвентарь садуда ас болуп туру, малдын продуктивно-
зы жабыс, кезикте кажаан-чуланы коомой. Оныла коштой бис-
тин областьта кезик өрөкөлөр малды темдектелгенинен көп
тудуп турганы бар. Кезик райондордо улустаң малды ла
өскө дө продукцияны государствого ло потребкооперацияга
садып алары коомой төзөлгөн. Бастыра бу жедикпес-тутак-
тарды мынан ары жоголтор керек.

С. РОГОВА

ЈУРТТАГЫ ЈАШӨСКҮРИМ

Коммунистический партияга башкарткан совет албаты-нын турумкай ижиле бистин ороондо тын өзүмдү социалистический общество төзөлгөн. Тын өзүмдү социализмди мынан ары там жарандырып барарында јаан учурлу ишти јашөскүрим бүдүрети партианын документтеринде айдылган.

Обществоны революционный аргаларла жарандырып, ичкери көндүктиреринде јашөскүримнин учурын К. Маркс темдектеп, мынайда бичиген: «...Албатылардын жүрүмин јеткилдейтен арга — јашөскүрим» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Соч., 5 том 332 стр.). Шак ла јашөскүримге «коммунистический обществоны төзөп бүдүрерге келижер» деп, В. И. Ленин айдып туратан (В. И. Ленин, Соч. толо јуунтызы, 41 т., 314 стр.).

Јашөскүримди јакшы кылык-јанду, идейный чыдамкай эдип тазыктырар, ишке үредип темиктирер, культуразы бийик эдер, коммунистический моральду, ишке коммунистический күүн-тапту эдип чыдадар задачалар партианын съездтеринин, КПСС-тин Төс Комитединин јөптөринде јаантайын темдектелип, айдылып јат. Ненин учун дезе, бу сурак учы-учында барып бистин Төрөлистин келер өйи быжу болотонын јеткилдеп јат деп, КПСС-тин Төс Комитединин «Комсомолды партийный башкараын мынан ары там жарандыраы ла јашөскүримди коммунистический үредип тазыктыраында онын учурын бийиктедери керегинде» јөбинде айдылган.

Партия ла башкару өзүп јаткан јиит үйе керегинде јаантайын кичеенип јадылар. Оны КПСС-тин Төс Комитединин апрель айдагы (1984 ј.) Пленумында ла СССР-дин он биринчи јуулган Верховный Советинин баштапкы сессиязында «Текши үредүлү ле профессиональный школды јангырта төзөөринин төс ууламјыларын» шүүшкени керелейт. Школдын ижин јангырта төзөйтөни тын өзүмдү социалистический обществоны план аайынча ончо јанынан жарандырап иштин сүреен јаан текши-политический учурлу бөлүги болуп јат. Бу иш албатынын үредүзин төзөөри јанынан Лениннин үредүзин жүрүмде бүдүрип турганыла коштой, јашөскүримди коммунистический үредип тазыктырар иште ле теорияда ичкери эткен јаны алтам.

Јашöскүримнинг эдетен керектери ле учуры јанынан марксизм-ленинизмнинг үредүзи ле буржуазиянын социологиязынинг шүүлтези эки башка ууламјылу. Буржуазиянын идеологиязы јаан үйе улус ла јиит үйе бойынын ортодо јаантайын јаратпай, өөркөжип турары керегинде шүүлте таркадат.

Јажы јаан үйе улусты јиит үйе, јашöскүрим солып туратаны общество ичкери өзүп барарын јеткилдеп јат. Јашöскүрим качан да болзо, јажы јаан улустан башкаланып туратаны бары чын. Је ол башкаланганы кандый болотоны обществодо класстар ортодо колбулар кандый болгонынан камаанду. Бой-бойына өштү класстарлу общественно-экономический формацияларда башка-башка үйе улустын ортодо классовый јөпсинишпестер көп, социализм тужында дезе јажы јаан да улус, өзүп чыдап јаткан јашöскүрим де социально-политический ле идейный бирлик болгылайт.

«...Бис келер өйдин партиязы, келер өйдө дезе јашöскүрим жүрер ле иштенер. Бис јангыртаачылардын партиязы, јангыртаачыларды ээчий јашöскүрим күүнзеп барар. Бис эскирип чиригенди јоголторы учун эрчимдү тартыжунын партиязы, эрчимдү тартыжуга дезе элден озо јашöскүрим көдүрилер» деп, В. И. Ленин бичиген. (Ленин В. И. Толо соч. јуунтызы, Соч., 14 том, 163 стр.).

КПСС бойынын ижинде В. И. Лениннинг бу јакылтазыла башкарынып јат. Özүп јаткан јиит үйени үредип таскадатан задачаны бүдүрерде партия јашöскүримди коммунизмнинг эрчимдү ишчилери эдип аларга кичеенип туру. Партия совет школдон, комсомолдон кажы ла јиит уулды ла кысты социалистический общественнын јозокту кижизи эдип алары јанынан кичеензин деп некейт. Јашöскүрим сознательнозы бийик, јастыраларга, једикпес-тутактарга јөпсинбес болор учурлу.

Јашöскүрим јангыс ла үренетен, тазыгатан эмес, анайда ок эрчимдү иштенер учурлу деп марксизм-ленинизм үредет. Онын учун јиит улус үренип чыдаарына керектү материалый ла культурный аргалар јеткилдегениле коштой оморды иштедер, общественно-политический жүрүмде туруштырар.

Партия ла государство өзүп чыдап јаткан јиит үйеге јаантайын кичеemel эдип, ого некелтени тыгыдып, социалистический обществодо јашöскүримнинг учурын бийиктетти. Јурт-хозяйственный производствоны тыгыдарында, јангы јурт-хозяйственный техниканы үренип билип аларында, Аш-курсактын программазын бүдүреринде, јангы деремнени төзөөринде, јурт јерде культураны бийиктедеринде јурт јердеги јашöскүрим јаан керектер эдип туру.

Партия ла комсомол журт јашöскүримнин алдына мындый задачалар тургускан: журт хозјайствоны там тыгыдарында эрчимдү туружар, бастыра ийде-чыдалды Аш-курсактын программазын бүдүрерине ууландыар, албаты јöөгöнине чебер болор; социалистический мөрöйді элбеде тöзöөр; журт јерлерде капиталный строителъствонын пландарын бүдүрерине, городтын ла деремненин јадын-јүрүминин материальный ла культурно-бытовой ајалгаларын јуукташтырарына бойынын јöмөлтöзин эдер.

Јурттагы јашöскүримнин эмдиги öйдöги ижинин тös ууламјыларынын бирүзи — мал öскүреринде, онын азыралын белетееринде, этти, сүтти көптöдöринде туружары. Бу амадула «Мал öскүрери — јашöскүримнин мергендү ижинин фронты болзын!» деген кычырула јашöскүримди фермаларда ла комплекстерде иштеерине ийер, школьниктерди мал öскүрер иштерге тазыктырар керек.

Јурт хозјайствонын материально-технический аргалары тынганы, јаңы техникала јепсенип турганы техниканы билер ишчилер белетеер, јашöскүримди журт хозјайстводо иштедерине јилбиркедер задачаны тургусты. Бу задачаны јенүлү бүдүрерге партия ла башкару журт јерлерде профтехучилищелерди элбедер, специалисттерди белетеерин јарандыар, журт јердеги јашöскүримди јалан ижинин ле мал öскүрер профессияларга үредер, школьниктерге профууламјы берерин јарандыар бир канча иштер бүдүрип баштады. Јашöскүримди механизаторго үредерине јаан ајару эдилет. Јурт јердеги кажы ла јиит кижі кандый бир технический специальностьту болор учурлу. Бистин ороондо текши үредүлү ле профессиональный школды јаңырта тöзöп баштаганы јашöскүримнин бастыратекши орто үредүзине үзеери бастыратекши профессиональный үредү берерине ууланган.

Бүдүрип баштаган иштер тузалу болуп турганын журт хозјайстводо иштеп турган јашöскүримнин тоозы көптöгöни керелейт. Бүгүңги күнде ороондо механизаторлордын ла журт хозјайствонын специалисттеринин үчинчи үлүзи, мал öскүрип турган кажы ла төртинчи кижі — одус јашка јетире улус. Аграрный участоктын башка-башка бөлүктеринде 4 миллионнон ажыра комсомолдор иштейт. Мал öскүреринде 1 миллион 200 мун јиит улус иштеп јат, олордын 500 муннан ажыразы — ВЛКСМ-нин члендери. Јылдын ла комсомолдын путеказыла фермаларда ла комплекстерде иштеерине 125 мунга шыдар јашöскүрим ийилет. Профууламјыны ја-

рандырган шылтуунда мал өскүрер ишке ийип турган кажы ла үчинчи кижиги — орто школды божоткон, кажы ла бежинчи — мал өскүрер иштинг специальностьту кижиги.

Бистинг областыта мал өскүреринде иштеп турган беш мунга шыдар јинт улустын тал-ортозы — ВЛКСМ-нинг члендери. Мал өскүреринде комсомолдордын ла јашөскүримнин 87 коллективи тözөлгөн.

Туулу Алтайда мал өскүрип турган фермаларга јылдын ла алты јүске шыдар уулдар ла кыстар ийилет. Јурт јердеги јашөскүримди иштедип арттырары јанынан комсомольский организациялардын ижиги ондоло берди. Орто школдорды үренип божоткондордын бежинчи үлүзи бойынын колхозында ла совхозында иштеп артат.

Је оныла коштой јурт јерлерде, анчада ла мал ижинде көп улус солынып турганы партиянын съездинин, КПСС-тин Төс Комитединин Пленумдарынын јөптөринде темдектелет. Јурт хозяйстводо иштеер улус ненин учун једишпей турган дезе, улус, анчада ла јашөскүрим, иштенер, амыранар, үренер айалга јеткилделбей јат. Јаңы эп-сүме таркадылбайт, социалистический мөрөй уян тözөлгөн болот. Јурт хозяйствоны комсомол шефството алганын чике тözөөр, јашөскүримди мал өскүрер ишке ийер ишти јарандырар, јакшы иш учун материальный ла моральный јилбиркедер керек.

Бу айдылган ла өскө дө једикпестерди јурт јердеги јашөскүрим, комсомольский организациялар јоголтор учурлу. Олор јаңыс ла јуртхозяйственный производствоны тыгыдар эмес, анайда ок јурттын культуразын көдүрерине, культурно-јартамал иш өткүрерине јөмөлтө эдери керектү.

Т. А. ТРОИЦКАЯ

АРАКЫДАЙТАНЫН ЈОГОЛТОРЫ УЧУН

«Билгирлер» общественонунг Туулу Алтайдагы организациязы «Аракыдашты ла алкоголизмди јоголторы јанынан өткүретен иштер керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин јобин бүдүрип, бу сурак аайынча чоком иштер башталды. Алкоголизмле тартыжар пропаганда аайынча кычыратан лекциялар белетелди. «Алкоголизм ле кижининг су-кадыгы», «Аракыдашла ла алкоголизмге удурлашкан тартыжуда совет закондордын учуры», «Алкоголизмнинг профилактиказы», «Јашөскүрим аракыдайтанын јоголторы учун тартыжары», «Аракыдайтанын јоголторында коллективтинг учуры» ла өскө дө көп лекциялар.

Алкоголизмге удурлашкан пропаганда аайынча лекция кычырары көптөй берди. 1978 јылда бу тема аайынча 720 лекция кычырылган болзо, 1980 јылда — 890, 1984 јылда бир муннан ажыра лекциялар кычырылган.

«Билгирлер» общественонунг областьтагы организациязынын президиумында Ондой ло өскө дө кезик райондордо аракыдайтанын јоголтор сурак аайынча лекциялар кычырары канайда төзөлгөнин шүүп көрөрдө, көп тутактар бары јарталган. Обществонунг јербойындагы организацияларда алкоголизмге удурлашкан лекция кычыратан чоком план јок, лекциялар кычырарында врачтар, орто медишчилер јилбиркеп турушпай турганы билдирет.

Обществонунг областной организациязынын правлениези кычырып турган лекциялардын чындыйын јарандырарына, улуска өдүмдү эдерине, лекторлорды үредерине јаан ајару эдип туру.

Алкоголизмге удурлашкан пропаганда өткүрерге юристтер, врачтар, үредүчилер кожо јорыктап, бу тема аайынча лекция кычырганы, докладтар эткени, улустын сурактарына каруу бергени јаан тузалу болуп туру.

1984 јылда аракыдайтанын јоголтор тема аайынча эки јүс лекция белетелген. Райондордогы лекторлорго болуш эдип, «Алкоголизм ле балдар», «Аракыдаганы — јаман кылыкка апарар», «Аракыдаганынын јаманы» керегинде алтай ла орус тилле кычыратан лекциялар ийген.

Эмди аракыдашты токтодотон азийгы јанжыккан иштер-
ле (лекцияларла, докладтарла, куучындар, оос журналдар,
сурактардын ла каруулардын энирлерин, юристтердин ле
медишчилердин консультацияларын өткүргениле) коштой об-
ластыта јангы иш, темдектезе, аракыдашка удурлашкан лек-
торийлер, юридический, педагогический ле медицинский бил-
гирлер аайынча албатынын университеттерин төзөөри, радио
ажыра куучын айдары башталды.

«Билгирлер» общественонь Горно-Алтайск городто лек-
торлорынан бу иште анчада ла Муратова Алефтина Семе-
новна, Потехин Василий Данилович, Кузнецов Геннадий Его-
рович, Романенко Римма Павловна, Донских Людмила Алек-
сеевна, Табаев Данил Иванович, Кувалдин Юрий Николае-
вич јакшы туружып јадылар.

Райондордо «Билгирлер» общественонь члендери антиал-
когольный теманын сурактары аайынча лекцияларды сүреен
ас белетеп ле кычырып јадылар. Областыта бар 924 аудито-
рияда јүк ле 1100 лекция кычырылды.

Майма райондо Бүлүлү јуртта, Көксуу-Оозы райондо —
Юстик, Октябрьское; Турачакта — Тулой, Новотроицк; Ула-
ганда — Саратан, Балыкча; Шабалинде — Беш-Өзөк, Бара-
гаш; Кан-Оозында — Јалангай-Бажы, Јабаган-Бажы; Ондой
райондо — Ийин; Чой райондо — Ускуч ла Уймень јурттар-
да аракыдашла тартыжатан сурактар аайынча лекциялар ас
кычырылат, кезигинде чек кычырылбай јат. Онын да учун
бу јурттарда аракыдап турган улус көп, иштин дисципли-
назы уян, иш үзүлип, пландар бүтпей јат.

«Билгирлер» общественонь организацияларынын алдын-
да турган задача — кажы ла коллективке, јуукта ла ыраак-
та турган кажы ла јуртка, кажы ла совет кижиге једетени
деп, КПСС-тин Төс Комитединин јөбинде айдылган. Аракы-
дайтаныла тартыжары јанынан партиянын Төс Комитеди-
нин јөбин, СССР-дин Министрлер Совединин јөбин ле
РСФСР-дин Верховный Совединин Указын кажы ла совет
кижи билер учурлу. Ол јанынан јаан ишти «Билгирлер» об-
ществонь лекторлоры өткүрер аргалу.

Обществонь јербойындагы организацияларынын алдын-
да турган задачалардын бирүзи — аракыдашты токтодорына
учурлалган темалар аайынча лекцияларды кычыраын көп-
төдөри, кычырылып турган лекцияларды јарандыраын. Лек-
циялар иштин дисциплиназын тыгыдарына, улустын јадын-
јүрүмин јарандыраын, су-кадыкты корыырына ууланар
учурлу.

Алкоголизмге удурлашкан пропаганданын јаан учурлу бөлүги — јашөскүримнин аудиториязы. Мында кычырган лекцияларда јиит улус чек аракы ичпейтени керегинде шүүлте өткүрери керектү. Мынан озо кезик лекторлор јашөскүримге кычырган лекцияларды аракыны «культурный» ичер, өткүре көп ичпей, кеминде ичер керек деп айдып туратаны јастыра болгон.

Аракыдаганы кижинин су-кадыгына, жүрүмине ле ижине кандый јаан каршулу болгонын ончо јанынан јартап айдып турганыла коштой, бош өйди аракы ичпестен јакшы өткүрери, аракы јоктон тойлойтонын, черүге үйдежетенин, өскөдө јаан учурлу керектерди элүүр темдектейтенин таркадары кыйалта јоктон керектү.

Бу јуукта Маймада мотор ремонттор заводто ВЛКСМ-нин комитеди «Билгирлер» организациянын баштамы организациязыла кожо предприятиеде јангы иштеп баштаган јиит ишмекчилер баштапкы акча-јал алганын темдектеген. Анда Маймадагы 2-чи орто школды үренип божодоло, заводко иштеп келген јиит ишмекчилер, олордын ада-энелери, иштин ветерандары, ишке үредип темиктиреечилер, школдын үредүчилери, үренчиктер турушкан. Куучын айткан улус јиит ишмекчилерди коллективте иштеп баштаганыла уткыдылар. Онон ары ойын-јыргал болды. Чай ичкендер. Аракы болбогон.

Анайда бастыра колхозтордо, совхозтордо, предприятие-лерде эдер керек.

Юрист-лекторлор бойлорынын лекцияларында аракыдаш ишке, обществого, государствого кандый тын каршулу болгонын, јангы закондор аайынча кандый каруузына туратанын јартаганына үзеери совет закондор, государствонын органдары аракыдайтанын токтодоры јанынан аракызак улуска кандый јаан аргалар берип турганын куучындаар учурлу.

Юрист-лектор аракыдаганы албатынын-хозяйствозына мындый каршу јетирип туру деп айдар:

— прогул эткенинен, ишке оройтыганынан, продукция јектү болгонынан иштин арбыны јабызаар;

— аракычы кизи эзиреле, үзеери аракы садып алар акча јок болордо уурданып јат;

— аракычы кижинин бурузыла өрт чыгып, көп јөөжө күйеле, јаан чыгым болор;

— эзирик шофер, тракторист, мотоциклист авария эдер;

— эзирик иштейле, кенеген улусты эмдеп јазарга көп чыгым болуп јат;

— эзирик улусты серидер учреждениелер, аракычыларла

тартыжатан административный органдар тударына көп чыгым эдилет.

Законды бускан учуралдар, каршулу керектер көп нургунында аракыдашла колбулу. СССР-дин уголовный кодексинде онын учун билинбес эзирик кижии актанар ордына кату каруузына тургузылат. Жаргылаткан хулигандардын 15 проценти — эзирик болгонын жаргынын статистиказы керелейт. Уголовный каруузына тургузып, жаргылаткан каршулу керектердин нургуны — хулиганство болуп турган учун аракыдашты жоголткону каршулу керектер эдерин жоголтон быжу жол.

Аракыдайтаныла, алкоголизмле тартыжатаны эл-жоннын текши кереги. Онын учун бу тартыжуда партиянын идеологический ишчилери: агитаторлор, докладчиктер, пропагандисттер, лекторлор, культуранын ишчилери, милициянын, жаргынын ла прокуратуранын ишчилери, медиктер, бастыра улус туружары керектү.

Аракычылар бойлорынын жастырып, бойына ла эл-жонго жаман эдип турганын билер күүни жок болгылайт. Кезиги аракы ичип алганына маказырап, жакшызынып, «эр болгонына» мактанып жүргилейт. Онын учун антиалкогольный пропаганда ажыра жастырып турганын ол улуска жартаар керек. Аракыдаганы ишке, билеге, бойынын су-кадыгына кандый жаманын жетирип турганын лекцияда, өскө дө жартамал иште жагыс ла чотогоны ас. Оныла коштой аракыдан айрылатан, ичпейтен, жазылатан чокым жол көргүзери керектү.

А. САФРОНОВ,

«Билгир» общественнын областьтагы организа-
циязынын правлениезинин председателинин
заместители

АРАКЫДАЙТАНЫН ЈОГОЛТОРЫ ААЙЫНЧА ҚЫЧЫРАТАН ЛЕКЦИЯЛАР

1. «Аракыдашты ла алкоголизмди јоголторы јанынан өт-күретен иштер керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин јөби — совет албатынын јадын-јүрүмин там јарандылары јанынан партия кичеенип турганын јангыдан керелегени.

2. Аракыдап турганы учун закон аайынча кату каруузына туратаны.

3. Аракыдаш иштин арбынын јабызадат.

4. Эзирик јорыктаганы учун шоферлорды, трактористтерди ле мотоциклисттерди каруузына тургузары јанынан совет закондордо айдылганы:

5. Бозо азып, аракы эткен, андый аракыны саткан, анайда ок садып алган улусты каруузына тургузатаны:

6. Аракыдайтаныла тартыжатанында ла алкоголизмди јоголторында ишкүчиле јаткандардын учуры.

7. Иштин социалистический дисциплиназы керегинде.

8. Алкоголизм — социальный јеткер.

9. Аракычы кижинин су-кадыгы артаары.

10. Аракыдаштан јаман керектер башталат.

11. Аракыдаганы ла биле.

12. Аракы јиит кижиге каршу јетирери.

13. Школ ло балдар.

14. Кижинин культуразы ла јакшы кылык-јаны.

КНДР-дин 40 жылдыгына

СССР — КОРЕЯНЫ ЖАЙЫМДААЧЫЛА ОНЫН БЫЖУ НАЛЫЗЫ

Быжыл август — сентябрь айларда Корейанын Албаты-Демократический Республикасынын ишкүчиле жаткандары, социализмнин ончо ороондорынын албатыларыла кожо жайымдалганын темдектеп турулар. 40 жыл мынан кайра 1945 жылда август айда Совет Черү япон милитаристтердин Корейда турган талдама черүлерин жуулап оодо соголо, одус беш жыл Япониянын базынчыгында көп түбек-шыра көргөн корей албатыны жайымдаган. Корей албатынын олжочыларга удурлажа ат-нерелү тартыжуда өткөн жылдар историяда алтын букваларла бичилген.

1904—1905 жылдарда Россиянын ла Япониянын ортодо болгон жууда каан башкарган Россия жендиртерде, 1905 жылда 5 сентябрда Портсмут городто кол салган договордо Корей Япониядан камаанду ороон деп айдылган. 1910 жылда 22 августта Япония Корейаны албанла кол салдырткан договор аайынча Корей Япониянын колониязы болуп калган.

Онон ала өткөн жылдардын туркунына корей албаты Япониянын империализминин базынчыгында болуп, бойынын жайымданары учун тартыжузын бир де күнге токтотпогон. Одузынчы жылдардан ала коммунисттер баштаган бу тартыжу анчада ла тынгыган — Түштүк-Күнчыгыш Маньчжуриянын жеринде, Корейанын грандарынын жуук жанында, Корейанын түндүгинде бийик кырларлу, койу агашту жерлерде партизандардын отрядтары төзөлөлө, япон олжочылардын черүлерине удурлаштыра күүн-кайрал жоктон жуулаштылар. Же ол ийделер уян ла чачыны болгон учун корей албаты япон олжочылардан бойы жайымданар чыдалы жок болды.

1945 жылда август айда экинчи телекейлик жуунын учында, Совет черүлер Кытайдын ла Корейанын албатыларын Япониянын империализминин базынчыгынан жайымдаарга Маньчжуриянын ла Корейанын жеринде Совет Союзтын граынын жуук жанында турган Япониянын Квантун черүзине удурлажа жуулажып баштаган. Корейаны жайымдаары учун 1-кы Дальневосточный фронттын 25-чи черүзи, анайда ок Совет Союзтын Тымык тегистеги флотынын талайчы-пехотазы, авиациязы ла керептери жуулашкан.

Јуу 9 августта 1.00 часта башталган. Түштин 12 часка јетире Совет черү гранды јуулап өдөлө, Дуннин, Тумыньцзы ла Нанкаф городторды јайымдаган. Совет авиация Кореяда Япониянын аэродромдорын бомбалаган, Тымык тенгистеги Флоттын керептери порттордогы ла талайдагы Япониянын керептерин јоголткон. 12 августта талайчы-десантниктер Юрки, Расин портторды, 13 августа—Сатеинди јуулап алгандар.

Совет Черүнин комадованиезинин пландары аайынча Күнчыгышта 1945 жылда август айда јуулар ээчий-деечий Маньчжурияда ла Кореяда, Түштүк Сахалинде ле Курил ортолыктарда өткөн. 23 күннин туркунына 5 мун километр элбек јерде үч фронтко бөлінген Совет Черүлер Тымык тенгистеги флотло, Амурдагы военный флотилияла, анайда ок Монголиянын черүзиле өмөлөжип, Квантун черүни јуулап оодо согордо, Япония јендирткенине јөпсинген. Совет Черү 600 — 800 километр јерди јуулап өдөлө, Түндүк-Күнчыгыш Китайды, Түндүк Кореяны ла Охотский талайдагы ортолыктарды јайымдаган.

Совет Черүлер Ыраак Күнчыгышта јуулашканы јаан јенүле божоды. Бистин черүлердин колына Япониянын 148 генералы, 594 мун солдаттары ла офицерлери пленге кирген.

Совет Союз Японияла јуулажып баштаганы Япониянын башкарузын тын коркыткан. 9 августта башкарунын јуунында премьер-министр Кантаро Судзухи: «Бүгүн эртен-тура Совет Союз бисле јуулажып баштаган, бисти мынан ары јуулажып чыдажар арга јок этти» — деп айткан.

Онон эмеш озо Япониянын башкараачылары Маньчжурияда ла Кореяда, бойынын ортолыктарында турган черүлери ле, Маньчжурияда ла Кореяда иштеп турган военный заводтарына јөмөжип, онон ары көп жылдардын туркунына Америкага удурлажа јуулажып, јенип чыгарга иженип турган.

Је Совет Черүлердин ол ижеништег нени де арттырбады. Совет Черүлер Түндүк Кореяда Япониянын черүлерин јуулап јенгеле, сентябрь айдын баштапкы күндеринде СССРдин, США-нын ла Англиянын башчылары Јлтадагы ла Потсдамдагы конференцияларда јөптөшкөнин бүдүрип, 38-чи параллельде токтогон. Мында јопон империализмнин черүлери бастыразы јендирткен. Түндүк Кореяда 25-чи Совет черү өштүнин 170 мун јуучылдарын, ол тоодо 6 мун генералды ла офицерди пленге алган. Јенү Совет Черүге јенил эмес болгон. Түндүк Кореяда өткөн јууларда бистин черүлер 4700 кижии јылыйткан, ол тоодо 1500 кижии өлгөн. Түндүк

Кореяны жайымдаарында турушкан Тымкы тенгистеги флот-тын талайчы-пехотазынан, авиациясында керептерде турган жуучылдардан база көп улус шыркалаткан ла өлгөн.

Корей калыкты япон олжочылардан жайымдаган Совет Союзтын жуучылдарынын ат-нерелү керектерин кереестеп, республиканын жеринде мөңкүликтер жазалган. Пхеньянда эн ле бийик төгдө — Моранбондо тургузылган, андый мөңкүлик памятнике орус ла корей тилдерле мынайда бичилген: «Улу Совет албаты япон империалисттерди жуулап оодо соголо, корей албатыны жайымдады. Кореяны жайымдаган калапту жуу-согуштарда совет жуучылдар төгкөн кан совет ле корей албатылардын нажылыгын мынан ары там тыгыдар. Корей албаты нажылык совет улуска быйан айдып турганын керелеп, бу памятники тургусты. 15.VIII.1945 ж.». Эмди Корея жайымдалган күннинг 40-чи жылдыгыла колбой бу памятники жагырта жазаган.

1945 жылда 9 сентябрьда Пхеньянга нөкөр Ким Ир Сен баштаган партизан-коммунисттер келеле, Түндүк Кореяда удурумга башкару төзөөри жанынан эрчимдү иш баштаган. Жүрүм эмештен ондоло берген.

Совет Черүлердин командованиезинин баштапкы ижи городтордо ло журттарда жүрүмди орныктыларына, анда журтаган улусла колбуларды жарандыларына ууланды. Көп-көп жылдардын туркунына улузын япон колонизаторлор Совет Союзты көрбөс эдип тазыктырган ороондо бу күч ишти Совет военный комендатураларга бүдүрерге келишкен. 1945 жылдын 28 сентябрьга жетире Түндүк Кореяда андый 54 комендатура иштеген. Олордын эдетен ижи — жербойында ээжи-жанды тыгыдары, улусты аш-курсакла жеткилдеери, Япониянын черүзинен айрып алган мылтык-жепселди, жуула-жар техниканы, жүзүн-жүкпүр жөөжөни учетко алары ла корыры болды.

Удабай Совет черүлердин командованиезинде гражданский керектер аайынча администрация төзөлөлө, бар арга-жөөжөни учетко аларынан иштеп баштаган. Агылу комиссия жаан ла орто 1934 промышленный предприятieden 1015 предприятие иштебей турганын жартады. Япондор барар алдында ончо предприятелердин жазалдарын үреген, 64 шахтаны ла рудники жемиреле, ичине суу толтырып салган болды. Темир жолдордо өткүштерди ле күрлерди оодо аттырган, телеграфты ла телефонды үзүп салгандар.

Совет администрациянын ла специалисттердин алдына жайымдалган жерлерде экономиканы орныктыратан сүреен

јаан задача тура берген. Мында Япониянын инженерно-технический ишчилери, ас-мас корей специалисттер Түштүк Корея жаар жүре бергенин база аяруга алар керек.

1945 жылда 14 октябрьда Пхеньянда ороонды япон олжочылардан жайымдаганына ла онын Түндүк жанында жаңы, демократический Корея төзөлип баштаганына учурлай городтын ла айландыра журттардын улузынын жүс мун кижитурушкан митинги өткөн. Митингтеги куучында нөк. Ким Ир Сен айткан: «Японияга базынчыктаткан эн ле карачкы жылдарда бис социализмнин ороонына жаан иженип көрүп туратаныс. Эмди ол иженгенис бүтти. 1945 жылда август айда тын ийделү Совет Черү япондордын Квантун черүзин жуулап оодо соголо, Кореяны жайымдады. Бисти жайымдаган Совет Союзка бис үргүлжиге быйанду жүрерис».

Орооннын жууда үрелип чачылган хозяйствозы орныгары 25-чи черүнин командующийинин уур промышленностьтын предприятиелерин иштедери керегинде 1945 жылда 25 ноябрьдагы жакарузынан башталган. Корейлерден технический ишчилер ол өйдө чек жок болордо, орныгып иштеп баштаган предприятиелерге техниктер, мастерлер, инженерлер, өскөдө башкараачы ишчилер эдип, 25-чи черүнин полкторында ла дивизияларында, штабтарында турган кандый бир специальностьту генералдарды, офицерлерди, служащийлерди көстөп тургузарга келишкен. Черүнин командующийи «корпустардын, дивизиялардын ла полктордын командирлерине предприятиелердин ижине бастыра аргаларыла болушсын, керектү материалдар, транспорт, аш-курсак берип турзын, предприятиелерди каруулдазын» деп жакару берген.

1945 жылда декабрь айдан ала кезик предприятиелер иштеп баштаган. Совет специалисттер — мастерлер, механиктер, техниктер ле инженерлер жайымдалган Кореянын хозяйствозын орныктырала, экономиказын тыгыдарына оморкоп болушканын корей албаты сүүнип уткыган.

1946 жылдын экинчи жарымы башталарга жетире Түндүк Корея социально-политический өзүп жаранарында, анайда ок хозяйствоны орныктырарында ла национальный ишчилерди белетееринде баштапкы једимдерге једип алган. Мындый айалгада 1946 жылда 10 августта Түндүк Кореянын Удуруга турган Албаты Комитеди промышленностьты, транспортты ла связьтын средстволорын национализировать эделе, государствовын колына алып јатканы керегинде указ јарлаган.

Национализацияны өткүрерге күч эмес болгон. Ненин

учун дезе, Түндүк Кореяны япондордон жайымдаарда Совет Черүлердин командованиези бастыра предприятиелерди, транспортты, связьтын средстволорын, анайда ок банктарды ла страховой учреждениелерди бойынын корузына алган. Онон национализация керегинде указ чыгарда, бастыразы 4726 миллион иен баалу предприятиелерди, жөөжөни, транспортты республиканын башкарузына, онын жербойындагы органдарына табыштырган. Ого үзеери аңылу акт аайынча Түндүк Кореяда Төс банкты ла Сеулдагы банктын 58 отделениезин, япондордон арткан 1972 миллион иен баалу жөөжө Албатынын башкарузына табыштырылды.

1948 жылда декабрь айда Совет черүлер КНДР-дин жеринен жанарда, оларды республиканын бастыра улузы япон олжочылардан жайымдаганы ла республика төзөлгөн баштапкы өйдө хозяйствоны орныктырарына ла жүрүмди жазап аларына тын болушканы учун быян айдып үйдешкен.

Онон бери көп ой өтти. 1985 жылда 15 августта Кореянын албатызы социализмнин бастыра карындаштык албатыларыла кожо япон олжочылардан жайымдалганынын ла Түндүк Кореяда демократический республика төзөлгөнinin төртөн жылдыгын темдектеп байрамдаган.

Төртөн жыл мынан кайра Совет Черүлер Күнбадышта Германский фашизмди, Күнчыгышта японский милитаризмди жуулап оодо соккон шылтуунда Европанын ла Азиянын көп ороондоры жайымданала, жаңы жүрүмнин жолына турган, социализмнин телекейлик системазы төзөлип баштаган. Бүгүн социализмнин нажылык ороондорынын карындаштык албатыларыла кожо Кореянын Албаты-Демократический республиканын албатызы социализмнин телкем жолыла ичкери көндүгип барып жат.

Корей албаты бойынын жайымданганынын төртөнinчи жылдыгын политический, социально-экономический ле культурный жүрүмде жаан једимдерле уткыды. Кореянын Иш партиязынын башкарганыла, Совет Союзтын ла социализмнин өскө дө ороондорынын болужыла тын индустриялу ла жаранып өскөн јурт хозяйстволу, өнжик культуралу социалистический государство төзөлгөн.

КНДР-дин экономиказы сүреен тын өзүмде. Бүгүн республика бир күннин туркунына эдип чыгарган продукция 1946 жылда жыл чыгара эдип чыгарганынан көп болуп турганы жарлалган тоолордон көрүнөт. Аш өскүрип жуунадары беш катап көптөди. Былтыр КНДР он миллион тонна аш жуунадып алган.

Орооннын культуразы кажы ла жыл сайын өнжип жаранат. Билгирлер, науканын ла техниканын једимдери, культуранын байлыгы — ончозы албаты-калыктын тузаланатан једимдери боло берди. Республикада бастыра улус бастыра текши он биржылдык үредүлү болорына көчкөн, бийик үредүлү специалисттери көптөйт. Јайымданарга јетире Кореяда бир де институт јок болгон. Эмди албаты-хозяйствого специалисттерди эки јүстен ажыра институттар белетейт.

Өткөн төртөн жылдын туркунына КНДР-де промышленностьтын продукциязын эдип чыгарары 431 катап көптөгөн, национальный кирелте 65 катап өскөн. Строительство тынды. Јаңы шахтерлар, рудниктер, электростанциялар, улус јадар туралар, школдор, больницалар, театрлар тудулат. Бастыра бу элбек иштерде корей најыларла кожо ологго болужып барган совет инженерлер ле ишмекчилер иштенгилейт.

Кореянын ишкүчиле јаткандары коммунисттерге баштадып, најыларынын болужыла Түндүк Кореяны Азияда эн тын өзүмдү индустриальный государство эдип алдылар. Бүгүңги КНДР — Азияда ла бастыра телекейде амыр-энчүни тындыдары учун тартыжуга јаан јөмөлтө эдип турган тын ийде-чыдалду социалистический ороон.

Кореяны јайымдаганын совет ле корей албаты кожо байрамдаганында јаан учур бар. Бу күнди бистин албатыларыс текши тартыжуда кожо туружаачы најылар болуп темдектеген. Совет Союзтын ла Кореянын албатылары качан да болзо амыр-энчү ле најылык, коштой турган айылчылар болуп өмөлөжип јүрген. Бой-бойыла бир де өөркөшпөгөн, јуулашпаган. Озогы да өйлөрдө, эмди де бой-бойына болужып јадылар.

Эмди бистин најылар СССР ле КНДР ортодо најылык болоры, өмөлөжөри ле бой-бойына болужары керегинде Договор ажыра там ла теренжип ле элбеп туру. Договор бистин государстволорыс, албатыларыс ла партияларыс классовый бирлигин, олог мынан да ары өмөлөжөрин тындыдарга белен болгонын чеберлейт.

Бистин ороондорыстын ортодо Договор — бастыра Ыраак Күнчыгышта, бастыра Тымык тенгистин бассейнинде амыр-энчүни ле јеткер јок болорын јеткилдеерине ууланган. Договор Кореянын Албаты-Демократический Республиказы мынан ары там тыгыда өзүп барарына, Корея амыр-энчү аргаларла биригерине јарамыкту айалга јеткилдеп јат. Бу Договордо бичилгени аайынча КНДР-дин ле Совет Союзтын ортодо колбулар там ла тынып туру.

Карындаштык ороондор јаан једимдерлү өмөлөжип, бой-бойына болужып турганын марксизм-ленинизмнин үредүзине башкарынган КПСС-тин ле Кореяда Иш партиянын ортодо карындаштык колбулар јеткилдеп јат. Бистинг ороондорыстын колбулары там јаранарына СССР-дин ле КНДР-динг партийный ла государственный башкараачы ишчилери улай ла туштажып, јөптөжип турганы јаан јөмөлтө эдет. Оныла колбой былтыр май айда бистинг ороонго КНДР-ден нөкөр Ким Ир Сенге баштаткан партийно-государственный делегация келип јүргенин агылап темдектеерге јараар.

Н. ТОДОШЕВ

БАЖАЛЫКТАР

Партиянын съездине уткый мөрөйди элбедели	3
Совет беш жылдыктардын озочылдары	8
Колхозчылардын акту бойынын хозяйствозынын учуры	16
Журттагы жаш өскүрүм	20
Аракыдайтанын жоголторы учун	24
СССР — Кореяны жайымдаачы ла онын быжу наязы	29

СОДЕРЖАНИЕ

Развертывание соцсоревнования навстречу съезду партии	3
Передовики пятилеток	8
Значение личного подсобного хозяйства для удовлетворения потребностей колхозников	16
Место и роль сельской молодежи в совершенствовании развитого социалистического общества	20
О состоянии антиалкогольной пропаганды и задачах областной организации общества «Знание» по выполнению Постановления ЦК КПСС «О мерах по преодолению пьянства и алкоголизма»	24
40 лет освобождения Кореи	29

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 23.09.1985 г. АН 11675 Формат 60x80^{1/16}.
Усл. п. л. 2,09. Уч.-изд. л. 1,78. Тираж 450. Заказ 2952.
Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства, 659700. г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча